

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 1ο

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §1-3

1 Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. **2** ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἶ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. **3** ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδέν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι <καὶ> τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐκ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1α. Γιατί ο Μαντίθεος εκφράζει την ευγνωμοσύνη του προς τους κατηγορούς, ἔστω και υπό προϋποθέσεις;

1β. Ποια αξίωση διατυπώνει ο Μαντίθεος και με ποια προϋπόθεση;

Μονάδες 10

2. Ἔργο του προοιμίου εἶναι ἡ **εὖνοια**, ἡ **πρόσεξις** (προσοχή) καὶ ἡ **εὐμάθεια** (κατατόπιση). Πραγματώνεται τὸ ἔργο αὐτὸ στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

3. **δοκιμάζειν**: Ποια ἦταν μορφή τῆς δοκιμασίας στὴν Αρχαία Αθήνα καὶ ποιος ἦταν ὁ στόχος τῆς;

Μονάδες 10

4. Να χαρακτηρίσετε με ἓν Σ (Σωστό) ἢ Λ (Λάθος) τὶς παρακάτω διατυπώσεις:

α) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ρητορικῆς τέχνης ἐγίνε στὴν Αθήνα (μέσα 5ου αἰ. π.Χ.).

β) Ὁ Πλάτων τονίζει τὴν παιδευτικὴ ἀξία τῆς ρητορικῆς τέχνης.

γ) Δικανικοὶ λόγοι ἐκφωνοῦνταν στὴν Ἡλιαία.

δ) Οἱ "γνώμες" εἶναι ἀποφθέγματα γιὰ ζητήματα γενικοῦ χαρακτήρα.

ε) Ὁ Λυσίας συνεργάστηκε με τὸ καθεστῶς τῶν Τριάκοντα.

Μονάδες 10

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου είναι ομόρριζες οι παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: *ηγέτης, συμβολή, επιμελητής, συνείδηση, αποδημητικός*.

Μονάδες 10

6. Να εντοπίσετε τις κοινές αναφορές που υπάρχουν ανάμεσα στο κείμενο που σας δόθηκε (*Υπέρ τοῦ Μαντιθέου §1-3*) και στο παρακάτω απόσπασμα από τον λόγο *Υπέρ τοῦ ἀδυνάτου §1-3*.

[1] Λίγο ακόμα και θα εξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλής, στον κατηγορο, που μεθόδευσε εναντίον μου αυτή εδώ τη δίκη. Διότι ενώ προηγουμένως δεν είχα αφορμή για να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα, εξαιτίας του, μου έχει δοθεί. Και θα προσπαθήσω με τον λόγο μου να αποδείξω αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. [2] Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. [3] Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μετάφραση Θ.Κ. Στεφανόπουλος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αίσχίνης, Κατὰ Κτησιφώντος §6-7

Ο Αίσχίνης με τον λόγο του *Κατὰ Κτησιφώντος* αντιστρατεύεται με **γραφὴν παρανόμων** στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεῖ ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Στο προοίμιο ο ρήτορας τόνισε την κρισιμότητα της απόφασης και την ανάγκη τήρησης των νόμων και κατέληξε καλώντας τους συμπολίτες του να μην επικυρώσουν το ψήφισμα του Κτησιφώντα ως παράνομο και επιβλαβές για την πόλη.

[6] Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεσθηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶν εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὄρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» ἐκεῖνό γε εὖ εἰδὼς ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία. [7] Ἄ χρή διαμνημονεύοντας ὑμᾶς μισεῖν τοὺς τὰ παράνομα γράφοντας, καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι μικρὸν εἶναι τῶν τοιούτων ἀδικημάτων, ἀλλ' ἕκαστον ὑπερμέγεθες, καὶ τοῦθ' ὑμῶν τὸ δίκαιον μηδένα ἔαν ἀνθρώπων ἐξαιρεῖσθαι, μήτε τὰς τῶν στρατηγῶν συνηγορίας, οἳ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον συνεργοῦντές τισι τῶν ρητόρων λυμαίνονται τὴν πολιτείαν, μήτε τὰς τῶν ξένων δεήσεις, οὓς ἀναβιβάζομενοὶ τινες ἐκφεύγουσιν ἐκ τῶν δικαστηρίων, παράνομον πολιτείαν πολιτευόμενοι·

Λεξιλόγιο

ὁ τρόπος: ο τρόπος ζωής **οἱ ἐφεσθηκότες:** οἱ ἄρχοντες **ἡ συνηγορία:** ἡ δικαστική υπεράσπιση κάποιου, ἡ ἀγόρευση υπὲρ κάποιου στο δικαστήριο **ἀναβιβάζομαι:** προσάγω κπν στο δικαστήριο ὡς μάρτυρα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα: "Εὖ γὰρ ἴστε, ... περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας."

Μονάδες 10

2. Ποιες περιπτώσεις παραβάσεων των νόμων αναφέρει ο ρήτορας και πώς πρέπει να αντιμετωπιστούν αυτές κατά τον ρήτορα;

Μονάδες 10

3α. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

τυραννίδες: κλητική ενικού

πόλεις: δοτική πληθυντικού

τοῦτο: κλητική ενικού στο θηλυκό γένος

3β. Να αναγνωριστούν οι ρηματικοί τύποι: **ψηφιοῦμαι, ἔαν.**

Μονάδες 10

4. Να γραφούν τα υποκείμενα των παρακάτω απαρεμφάτων: **φέρειν, μισεῖν, εἶναι, ἐξαιρεῖσθαι.**

Μονάδες 10

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 2ο

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §18-19

18 Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. **19** ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε καθεμία από τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστή ή Λανθασμένη με ένα Σ ή Λ αντίστοιχα.

α. *Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε:* Ο Μαντίθεος συμμετείχε ανελλιπῶς σε εκστρατείες εκτός Αττικής, αλλά και φυλάξεις οχυρῶν θέσεων εντός Αττικής.

β. *καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν:* Με αυτή τη φράση ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι η εντιμότητα στον ιδιωτικό βίο προεξοφλεί τη φιλοτιμία και κοσμιότητα στην πολιτική συμπεριφορά.

γ. *τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει:* Η επιμελημένη εξωτερική εμφάνιση δεν βλάπτει ούτε τους απλούς πολίτες ούτε το δημόσιο συμφέρον.

δ. *ὧ βουλή:* Ο Μαντίθεος απευθύνεται στη Βουλή των 500 και την Εκκλησία του Δήμου.

ε. *ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι:* Κατά τον Μαντίθεο σημασία έχουν οι πράξεις και όχι το "φαίνεσθαι".

Μονάδες 10

2. Ποια γεγονότα επικαλείται ο Μαντίθεος προκειμένου να πειστούν οι βουλευτές για τη φιλοτιμία και την κοσμιότητά του; Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ενισχύει την επιχειρηματολογία του στο συγκεκριμένο σημείο;

Μονάδες 10

3. Γιατί ο Μαντίθεος αναφέρεται ιδιαίτερα στην κόμη του; Ποια στερεότυπα υπήρχαν στην αθηναϊκή κοινωνία κατά την κλασική εποχή;

Μονάδες 10

4. Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α΄ με τα δεδομένα της στήλης Β΄.

Α΄	Β΄
1. Πρωταγόρας	α. για κάθε ζήτημα υπάρχουν δύο απόψεις εξίσου αληθινές (δισσοί λόγοι)
2. Πλάτων	β. ο επιφανέστερος εκπρόσωπος του επιδεικτικού γένους των ρητορικών λόγων
3. Ισοκράτης	γ. ο επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων
4. Λυσίας	δ. ο σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων
5. Δημοσθένης	ε. η ρητορική δεν είναι ούτε επιστήμη ούτε τέχνη.

Μονάδες 10

5. *υπόλοιπο, κομμωτήριο, καθρέφτης, σκέψη, κόσμημα*: Να βρείτε στο κείμενο λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

6. Αφού μελετήσετε το παρακάτω απόσπασμα από τον Επιτάφιο λόγο του Περικλή (*Θουκυδίδου, Ιστορίαι, 2.42-3*) να αναφερθείτε στην κοινή αντίληψη που εκφράζουν οι δύο ρήτορες και να τη σχολιάσετε σύντομα.

" *Λίγοι είναι οι Έλληνες που δεν είναι, σαν και τους γενναίους αυτούς, κατώτεροι από τον έπαινο που τους γίνεται. Νομίζω πως ο θάνατός τους και φανέρωσε και απαθανάτισε την ανδρεία τους. Αν σε άλλα φανερωθεί κανείς κάπως κατώτερος, όμως πεθαίνοντας για την πατρίδα αποκτά το δικαίωμα να κρίνεται μόνο για την παλικαριά του. Όλοι μαζί, στην κοινή τους προσπάθεια, ωφέλησαν περισσότερο απ' ό,τι ίσως έβλαψε ο καθένας χωριστά στην ατομική του ζωή.*"

Μετάφραση Αγγ. Βλάχος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μενέξενος 238b-c

Ο **Μενέξενος** είναι διάλογος του Πλάτωνα, που ωστόσο το μεγαλύτερο μέρος του και ο επίλογός του είναι μονόλογος. Ο Πλάτων στον διάλογο αυτό δίνει το σχήμα ενός «Επιταφίου λόγου», που άκουσε κάποτε από τον Σωκράτη να τον συντάσσει η Ασπασία ως ρητορική άσκηση με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της συγκόλλησης υπολειμμάτων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.

Γεννηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως οἱ τῶνδε πρόγονοι ὥκουν πολιτείαν κατασκευασάμενοι, ἧς ὀρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι. πολιτεία γὰρ τροφή ἀνθρώπων ἐστίν, καλή μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κακῶν. ὥς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κάκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. ἡ γὰρ αὕτη πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν αἰεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ὃ ἂν χαίρη, ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. βασιλεῖς μὲν γὰρ αἰεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἵρετοί·

Λεξιλόγιο

τῇ ἀληθείᾳ: στην πραγματικότητα, **τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ:** άλλοτε μεν ... άλλοτε δε

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα: "πολιτεία γὰρ τροφή ... οἱ τετελευτηκότες."

Μονάδες 10

2. Ποιος είναι ο καταλληλότερος χαρακτηρισμός για το αθηναϊκό πολίτευμα και γιατί;

Μονάδες 10

3. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

ὀρθῶς: το επίρρημα στον υπερθετικό βαθμό

οἱ τετελευτηκότες: δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

βασιλεῖς: κλητική ενικού

τυγχάνουσιν: β' ενικό υποτακτικής αορίστου β'

καλεῖ: γ' πληθυντικό ευκτικής αορίστου στη μέση φωνή

Μονάδες 10

4. α. Να γίνει συντακτική αναγνώριση των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου: ἧς, πολιτείαν, ὁ μὲν, δημοκρατίαν, ἡμῖν.

β. **ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν αἰεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά:** Να αναγνωριστεί το είδος και η συντακτική λειτουργία της πρότασης.

Μονάδες 10

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας 322c-323c

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις; "Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἥ ἐπὶ πάντας νείμω;" "Επὶ πάντας," ἔφη ὁ Ζεὺς, "καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως." Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐὰν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῇ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς - εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι - ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἢν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

Ἵνα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐὰν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἢν μὴ ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νοθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐὰν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθ' ἔλεγει ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθ' ἔλεγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάντε ὧσιν ἐάντε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον [δικαιοσύνην]· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω·

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. α. Ποια απορία διατύπωσε ο Ερμῆς ως προς τον τρόπο διανομῆς της αἰδοῦς καὶ της δίκης καὶ ποια ἦταν ἀπάντησή του Δία;
β. Ποια εἶναι ἡ ἀντίδραση τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν στὴν ομολογία κάποιου ὅτι εἶναι ἄδικος;
2. Ποιο εἶναι τὸ περιεχόμενο τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατὰ τὸν Πρωταγόρα καὶ ποια ἡ σημασία τῆς γιὰ τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμό;

Μονάδες 10

Μονάδες 10

3. «Ἴνα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι ... μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω.»Τι ακριβώς επιδιώκει ο Πρωταγόρας να αποδείξει στο παραπάνω απόσπασμα και με ποιον τρόπο; Να αξιολογήσετε σύντομα την πειστικότητα του συγκεκριμένου επιχειρήματος.

Μονάδες 10

4. Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις φράσεις "Σωστή" ή "Λανθασμένη"
- α. Ο Σωκράτης αμφισβητώντας αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.
- β. Ο Πλάτων συμμετείχε ενεργά στα κοινά της Αθήνας μετά τον θάνατο του Σωκράτη.
- γ. Ο Πρωταγόρας στη συζήτησή του με τον Σωκράτη παρουσιάζεται ως αλαζονικός και γεμάτος αυτοπεποίθηση και γι' αυτό ο Σωκράτης δεν δείχνει κανέναν σεβασμό προς τις απόψεις του.
- δ. Με τη διαλεκτική ο ομιλητής εκθέτει διάφορες ιδέες τις οποίες ο ακροατής δεν έχει τον χρόνο να εξετάσει.
- ε. Το κύριο θέμα της συζήτησης μεταξύ Σωκράτη και Πρωταγόρα είναι η φύση της αρετής.

Μονάδες 10

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: *τοκετός, θετικός, άφιξη, εισιτήριο, αριστεία, ιστορία, καθηγητής, προφήτης, βολικός, μέθεξη.*

Μονάδες 10

6. Στο Α' στάσιμο της "Αντιγόνης" του Σοφοκλή ο Χορός εκφράζει γενικά τον θαυμασμό του για τα επιτεύγματα του ανθρώπου. Στο παρακάτω απόσπασμα (αντιστροφή β' στ. 365-375) διατυπώνει τις ακόλουθες σκέψεις:

Τέχνης μαστορικές σοφίστηκε 365
που δεν τις θάζει ο νους,
κι όμως μια στο καλό, μια στο κακό κυλάει·
όποιος κρατεί τον ανθρώπινο νόμο
και του θεού το δίκιο, που όρκος το δένει φριχτός,
πολίτης· αλήτης και φυγάς, 370
όποιος κλωσάει τ' άδικο, μακάρι και μ' αποκοτιά,
ποτέ σε τράπεζα κοινή
ποτέ μου βούληση κοινή
με κείνον που τέτοια τολμάει. 375

Να εντοπίσετε και τις κοινές αντιλήψεις ανάμεσα στα παραπάνω λόγια του Χορού και στις αναφορές του Πρωταγόρα για την *αἰδώ* και τη *δίκη* στον μύθο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ίσοκράτης, Εὐαγόρας 65-67

Ο Εὐαγόρας του Ισοκράτη αποτελεί ρητορικό εγκώμιο για τον βασιλιά της Σαλαμίνας της Κύπρου τον Ευαγόρα, ο οποίος κυβέρνησε αδιάλειπτα από το 391 ως το 374 π.Χ. Παραλήπτης του μεταθανάτιου εγκωμίου είναι ο γιος του Νικοκλής. Στο απόσπασμα εξάίρεται η φρόνηση και η ανδρεία του Ευαγόρα, χαρακτηριστικά ιδιοσυγκρασίας συγκρίσιμα με κείνα των ηρώων του Τρωικού πολέμου.

Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὃ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν ὥστ' εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν ὅσοιπερ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβεν. τίνα γὰρ εὐρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγεννημένον; ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἑλλήνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμικτον ὅλον παραλαβὼν καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν.

Λεξιλόγιο

ἀπεληλαμένος (μτχ πρκ από το **ἀπελαύνομαι**: εκδιώκομαι, αποκλείομαι), **ἄμικτος**: αφιλόξενος

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα: "*Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρίαν ... πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν*"

Μονάδες 10
2. Με βάση το παραπάνω κείμενο να αναφέρετε 5 γεγονότα που κατά τον Ισοκράτη τεκμηριώνουν το εγκώμιό του προς τον Ευαγόρα.

Μονάδες 10
3. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:
πάντων: δοτική ενικού στο θηλυκό γένος
πόλιν: κλητική ενικού
μείζω: αιτιατική πληθυντικού στο αρσενικό γένος
αὐτὸν: δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος πρώτου προσώπου
ἐποίησεν: β' ενικό προστακτικής στον χρόνο που βρίσκεται
β. Να βρείτε στο παραπάνω κείμενο **5 ρηματικούς τύπους αορίστου β' βαρυτόνων ρημάτων** και να τους καταγράψετε στο τετράδιό σας.

Μονάδες 10

4. α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου:
ἐκείνους, διαπεπραγμένον, τύραννον, παραλαβών
- β. **ὥστ' εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβεν**: Να βρείτε τον υποθετικό λόγο και να τον χαρακτηρίσετε ως προς το είδος του, αιτιολογώντας την επιλογή σας.

Μονάδες 10